

Bidrag ska hjälpa till att digitalisera folkdräkter

SANDVIKEN Folkdräktstricket, Dräpo och knivar för ceremoniellt bruk.

Det är bara en bråkdel av vad som väntar i folkdräktens värld.

Nyligen mottog Järbo hembygdsförening ett bidrag på 25 000 kronor som ska hjälpa dem i deras satsning att digitalisera folkdräkter.

Målet med satsningen är att sprida kunskap om och öka intresset för det textila arvet i Ovansjö.

I Torsåker kyrka finns en runsten. Det är okänt hur gammal den är, men den sägs ha funnits där sedan vikingatiden. På runstenens solida yta går att urskilja ett enkelt kors, men också en kvinna i helveckad kjol. Enligt Gunilla Humble bär kvinnan en folkdräkt. Runskriften var dåtidens sätt att bevara kunskaper till nästkommande generation. Nu ämnar Järbo hembygdsföreningen att göra detsamma, men i stället för att göra det i runskrift tänker de göra det digitalt.

Satsningen kallas för "från textilt mönster till digitalt fönster" och har möjliggjorts genom bidraget på 25 000 kronor som föreningen fått från Leader Gästrikbygden.

– Vi vill ta till vara på all kunskap om de olika varianter av folkdräkter som finns från Ovansjö, säger Gunilla Humble som är medlem i Järbo hembygdsgårdsförening.

Hon beskriver sig själv som en folkdräktfantast av rang. Intresset har hon haft i fyrtio år.

– 2020-talet är årtiondet då hela Sverige kommer drabbas av en folkdräktsvåg, säger hon glatt.

På Järbo hembygdsgård har fem representanter från hembygdsföreningen samlats. Enligt dem finns det flera positiva aspekter med att bära folkdräkt som många inte känner till.

– När man är iklädd folkdräkten är det alltid många som kommer fram och vill prata med en. Oftast är folk nyfikna. Det är lite som att ha en hund, fast vi kallar det för folkdräktstricket, säger Bengt Humble och skrattar han med.

– Det är viktigt att bevara vårt kulturarv. Det vi sysslar med är en positiv nationalromantik, inflikar Anna-

Bakre ledet: Bengt Humble, Olle Thåström, Mari Hyttmark. Främre ledet: Anna-Johanna von Platen och Gunilla Humble.

Johanna von Platen.

Det är svårt att få en syl i vädret när folkdräkter diskuteras. Gunilla berättar om varför vissa känner sig oroliga att ge sig in i folkdräktens värld.

– Det finns många inom folkdräktsvärlden som är noggranna att alla detaljer i folkdräkten måste sitta rätt och att man inte får ha plagg som inte hör just den folkdräkt som man bär. Vi kallar dem lite skämtsamt för Dräpo - folkdräktspolisen, säger Gunilla.

Hon berättar om en gång då hon under ett tal på midsommar bar ett halskläde som var av fel färg. Det mörkfärgade klädet var ämnat för vintern och inte sommaren vilket någon strängt påpekade. Då kontrade Gunilla med att berätta att denna midsommar minsann var lika kall som den senaste julaftonen varit och då lämpar sig vinterhalsklädet. Vilket också stämde, den midsommaren var det 11 grader och samma temperatur som uppmätts under självaste julaften.

Nåväl. Åter till projektet. Syftet är att starta en dokumentation av det rika och varierade dräktskicket som finns i Ovansjö socken, där Järbo ursprungligen var en del. Allting ska fotograferas och läggas ut på föreningens webbplats.

– Om vi ska engagera dem

Gunilla Humble berättar ett stycke folkdräktshistoria.

yngre så gör vi det lättast genom att skapa ett digitalt arkiv, berättar Gunilla.

Därefter stiger vi ner i hembygdsföreningens textilkammare. En resa som låter mer dramatisk än den ser ut. Inne i kammaren är det svalt och temperaturen är alltid kring femton grader just för att kläderna och assessorerna som förvaras där inne ska bevaras.

– Vi har ett rikt material av dräktdelar, berättar Gunilla medan hon drar ut arkivlådor och visar upp allt från strumpeband till särlar.

Än återstår mycket arbete innan det digitala arkivet är komplett. Det är fortfarande många dräktdelar som måste inventeras och fotograferas.

Projektet är också tänkt att locka privatpersoner som är intresserade av att tillverka sina egna folkdräktsskott.

– Förr i tiden var materialet dyrbart, nu är det inte längre så. I dag är det tid som är dyrbart, medan materialet är svårare att hitta på marknaden. Genom att samla all tyginformation på en och samma plats kommer våra arkiv underlätta för den som vill sy egna folkdräkter, säger Anna-Johanna von Platen.

Numera lämnar vi inga synliga runstenar efter oss, men däremot lämnar vi digitala avtryck överallt i cyberrymden. En sak är säker: Framtidens generationer kommer hitta länken till hembygdsföreningens textilarkiv likt dåtidens generationer fann runstenarna en gång i tiden.

Text & foto
Martin Hammar
010-709 70 00
martin.hammar@mittmedia.se

Sofie Molander har Ovansjödräkt för högsta helgbruk där allt är i köpetyger, det var fint det! Svart sidenmössa med stycke i spets, fint broderad särl och broderat halskläde i vitt, likaså vitt förkläde med en kjolsäck under, rött fläblivstycke och svart kjol.

FOTO: PRIVAT.

Folkdräkterna hänger på rad i textilarkivet och skyddas av klädfodral.